

Politika për hulumtim shkencor në Kolegjit BIZNESI" është hartuar në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Lartë Mësimor Shkencor, bazuar në Ligjin nr. 04/L-037 "Për arsimin e lartë në Republikën e Kosovës", Statutin e Kolegjit neni 81, në gjithë legjislacionin tjetër në fuqi dhe është miratuar me Vendim të Këshillit të Lartë Mësimor Shkencor i datës 30.10/2020, miraton:

POLITIKA PËR HULUMTIM SHKENCOR NË KOLEGJIN BIZNESI

Për institucionet e arsimit të lartë është thelbësor realizimi i kërkimit shkencor dhe krijimi i një kulture aktive kërkimore institucion. Kolegji Biznesi është thellësisht i përkushtuar në krijimin dhe promovimin e një kulture të përkushtuar në ofrimin e kërkimit shkencor me një cilësi të lartë. Për këtë arsye duhet të krijohet Plan për zhvillimin kërkimor i cili do të jetë në përputhje me natyrën dhe Misionin e institucionit dhe nevojat e zhvillimit ekonomik dhe kulturor të vendit dhe rajonit, që është i mbështetur nga sjellja e përgjegjshme dhe etike e të gjithë atyre që janë të përfshirë në mbështetjen e kërkimit shkencor.

Politika përcakton parimet që drejtojnë modelimin, sjelljen, menaxhimin, financimin dhe komunikimin e kërkimit të ndërmarrë nga stafi mësimdhënës dhe studentët e Kolegjit, për të siguruar që kërkimi të realizohet me integritet dhe ndershmëri dhe që të përmbush standardet e sjelljes dhe cilësisë, kërkesat ligjore, profesionale dhe të komunitetit. Politika për hulumtim shkencor është dokument publik i publikuar dhe i shpallur në ueb faqen e institucionit (<http://kolegjbiznesi.com/frmArtikujt.aspx?ID=5276>).

Përkufizimet

Nocioni	Përshkrim
Stafi akademik Kërkim ose hulumtim (ang. research)	Përfshin të gjithë stafin që ka një detyrim kontraktual për të kryer kërkime Përfshin të gjitha format e punës së pavarur shkencore dhe profesionale të financuar dhe jo të financuar dhe aktivitetet përkatëse të bazuara në hetimin intelektual që synon zbulimin, interpretimin, rishikimin, shpërndarjen ose botimin e njohurive.
I pavarur Hulumtues ose studiues (ang. scholar)	Termi "i pavarur" nuk përjashton punën bashkëpunuese në projekt hulumtues Çdo anëtar i komunitetit të institucionit që angazhohet ose mbikëqyr kërkimin. Është specialist në një degë të veçantë të studimit, veçanërisht në shkencat humane.
Plagjiaturë	Përfaqësimi i veprës së tjetrit, i botuar ose i pabotuar, si i dikujt ose i ndihmon tjetrit në përfaqësimin e veprës së tjetrit, të botuar ose të pabotuar, si të tijin.

Përmbajtja dhe udhëzimet e politikës

Çdo mësimdhënës inkurajohet të kryejë kërkime të pavarura ose veprimtari krijuese që janë të përshtatshme për disiplinën e tyre. Duke vepruar kështu, ata individualisht ose në bashkëpunim me kolegët:

- a) mbikëqyrë studentët gjatë hulumtimit;

- b) shpërndajnë gjerësisht rezultatet e hulumtimit (d.m.th. përmes më shumë se një mediumi ose një auditori) duke përfshirë praktikatat e tyre të mësimdhënies dhe, kur është e përshtatshme, mbrojnë rezultatet e hulumtimit të tyre;
- c) të jetë aktiv brenda komuniteteve të duhura profesionale dhe të disiplinës dhe aktorëve të jashtëm të interesuar;
- d) të kontribuojnë në mjedisin kërkimor dhe kulturën e Kolegjit Biznesi përmes aktiviteteve të tilla si mentorimi, angazhimi në iniciativa të reja kërkimore dhe forcimi i infrastrukturës kërkimore; dhe
- e) marrin pjesë në iniciativa të krijuara për të siguruar mbështetje financiare për aktivitetet kërkimore nga burime të jashtme (duke përfshirë për shembull, financimin e MASHT-it, partneritetet e industrisë dhe mundësitë e komercializimit të kërkimit).

Obligimi për të ndërmarrë kërkim është kërkesë për avancim në karrierë dhe do të jetë i ekuilibruar me detyrimet e tjera të personelit akademik, përfshirë përgjegjësitë mësimdhënëse dhe administrative. Në këtë politikë asgjë nuk duhet të interpretohet në mënyrë që të parandalojë Menaxhmentin e Kolegjit nga caktimi i mësimdhënies dhe përgjegjësi të tjera në kurriz të aktivitetit kërkimor të stafit akademik të institucionit.

Bazuar në Statutin dhe Rregulloren e Kodit etik të Kolegjit: (a) Stafit akademik dhe studentëve u kërkohet të kryejnë kërkimin e tyre në përputhje me të gjitha detyrimet e Kolegjit sipas legjislacionit dhe çdo detyrim etik dhe të kontraktuar. (b) Projektet kërkimore të ndërmarrura si pjesë e një programi studimor, duhet të aprovohen paraprakisht. (c) Të gjithë stafit akademik, studentëve dhe palëve të treta të Kolegjit u kërkohet të vetëdijësohen dhe të ndjekin përmbajtjen e Politikës për hulumtim shkencor të Kolegjit Biznesi.

Kërkimi shkencor bazik dhe i aplikuar mund të lulëzojë vetëm në një klimë të lirisë akademike që përfshin lirinë e kërkimit dhe të drejtën për të shpërndarë rezultatet e tij, lirinë për të sfiduar mendimin konvencional, lirinë nga censura institucionale dhe privilegjin e kryerjes së kërkimeve mbi temat njerëzore dhe shoqërore. Sidoqoftë, me lirinë akademike vjen përgjegjësia për të siguruar që i gjithë kërkimi dhe studimi është i njoftuar me parimet e ndershmërisë, integritetit, besimit, llogaridhënies dhe kolegjalitetit; plotëson standarde të larta shkencore dhe etike; kryhet me kërkime të ndershme dhe analiza rigorozë dhe përgjegjësi për përdorimin e standardeve profesionale; dhe kërkon të rrisë njohuritë në mënyra që nuk dëmtojnë por që të përfitojë shoqëria.

Kultivimi i këtyre vlerave në komunitetin e Kolegjit janë avancuar përmes edukimit të vazhdueshëm të anëtarëve të tij në çështjet e integritetit të kërkimit dhe duke miratuar dhe ndjekur politika të përshtatshme brenda të cilave duhet të kryhen kërkimet dhe bursat, politika të cilat të gjitha agjencitë kryesore të financimit kërkojnë që institucionet e arsimit të larë ti kenë të miratuara.

Kjo Politikë, pra, përcakton kornizën e përgjithshme për realizimin e kërkimit. Paraprakisht përgjegjësia është përcaktuar si individuale për zgjedhjen dhe kryerjen e kërkimit pasi anëtarët individualë të komunitetit të Kolegjit janë të pozicionuar më mirë, përmes njohurive të veçanta, të jenë të vetëdijshëm për mënyrën në të cilën po zhvillohet kërkimi dhe aktiviteti i tyre shkencor dhe pasojat nga një veprimtari e tillë. Përgjegjësia e veçantë u mbetet studiuesve për të qenë të vetëdijshëm për pasojat e hulumtimit të tyre dhe për të ekuilibruar përfitimet e mundshme kundrejt mundësisë së zbatimeve të dëmshme.

Kjo Politikë e cila vlen për tërë komunitetin e Kolegjit Biznesi duhet të interpretohet në një mënyrë që është në përputhje me Vizionin e Kolegjit Biznesi si komunitet kërkimor dhe akademik i përkushtuar ndaj parimeve të lirisë akademike, ndershmërisë, integritetit, besimit, llogaridhënies dhe kolegjalitetit dhe idenë që loja e ndershme duhet të mbizotërojë në të gjitha kohërat.

Përgjegjësia kryesore për zgjedhjen dhe realizimin e hulumtimit mbetet te hulumtuesi dhe për këtë qëllim ai ose ajo do të:

- mbajë standardet më të larta të ndershmërisë, integritetit dhe sjelljes etike në të gjitha hulumtimet;
- familjarizohet dhe respekton Kornizën Rregullative dhe rregulloret, politikat dhe udhëzimet e çdo Agjencie që ka të bëjë me kërkimin e tij ose të saj;
- mos paraqesë keq kredencialet ose përvojën e tij akademike, profesionale ose të punësimit;
- marrë miratimet e nevojshme duke përfshirë, por pa u kufizuar në të, etikën, protokollin dhe miratimin e procedurave standarde të funksionimit, përpara se të përfshihen në një aktivitet kërkimor për të cilin është i nevojshëm miratimi paraprak; dhe
- përdor rigorozitetin dhe integritetin shkencor në marrjen, regjistrimin dhe analizimin e të dhënave, dhe në raportimin dhe publikimin e rezultateve.

Kolegji Biznesi do të marrë masa të arsyeshme për të siguruar që hulumtuesit të ndërgjegjësohen dhe të mbahen të informuar për ndryshimet në Kornizën Rregullative të rëndësishme për kërkimin shkencor. Zyra e Pro Dekanit për arsim dhe shkencë dhe Përgjegjësit e programeve studimore do të vendosin masa të arsyeshme për të siguruar që **studentët** që mund të angazhohen në kërkime të jenë të vetëdijshëm për detyrimet e tyre në lidhje me integritetin akademik dhe sjelljen etike të kërkimit dhe Kornizën Rregullatore të rëndësishme për kërkimin e ndërmarrë të tyre.

Mbikëqyrësit e Studentëve të angazhuar në Kërkime do të marrë masa të arsyeshme që të:

- sigurojnë që studentët të jenë këshilluar për detyrimet e tyre në lidhje me integritetin akademik dhe sjelljen etike të kërkimit;
- sigurojnë që studentët të kenë marrë një kopje të Kornizës Rregullative që lidhet me Kërkimin e tyre të veçantë;
- pajisin studentët me një kopje të çdo dokumenti në lidhje me kërkimin, të cilin studentëve u është kërkuar të nënshkruajnë; dhe
- u zbulon studentëve çdo kusht të veçantë në lidhje me çështje të tilla si kufizimet në botim, kufizimet në përdorimin e të dhënave në të ardhmen dhe pronësinë intelektuale që mund të ndikojnë në vendimin e një studenti për të marrë pjesë në hulumtim.

Hulumtuesit e jashtëm të angazhuar në kërkim në kuadër të Kolegjit Biznesi do të veprojnë me integritet dhe do t'i përmbahet standardeve më të larta etike të vendosura nga institucioni bazuar në Kornizën rregullative dhe ata do të u:

- përcaktohet me shkrim se në emër të cilit ndërmerren aktivitetet kërkimore dhe që hulumtuesi vepron në cilësinë e tij/saj private, dhe jo si punonjës ose përfaqësues i Kolegjit Biznesi, përveç nëse hulumtuesi është i autorizuar me shkrim për të vepruar nga Dekani;
- të mos përdorë stafin akademik ose studentët e Kolegjit Biznesi, ose përdorimi minimal i shërbimeve, pajisjeve ose materialeve në hulumtim pa mos:
 - a) marrë miratim me shkrim prej KLMSH dhe Dekanit për një përdorim të tillë; dhe

- b) bërë aranzhimet e duhura financiare me shkrim për të rimbursuar institucionin para përdorimit të tillë.

Pas demonstrimit që një hulumtues është angazhuar në Plagjiaturë, do të supozohet se hulumtuesi e bëri këtë me vetëdije dhe ai ose ajo do të mbajë barrën e hedhjes poshtë të supozimit duke provuar personin ose organin që heton çështjen se nuk ekziston një njohuri e tillë .

Hulumtuesi duhet të sigurojë që kur një botim i bashkë autorizuar bazohet kryesisht në punën e një studenti, duke përfshirë një disertacion ose tezë, studentit i jepet rëndësia e duhur në listën e bashkautorëve në përputhje me praktikatat e vendosura të disipline.

Në mungesë të një marrëveshje midis bashkëpunëtorëve të kërkimit, rregullat e mëposhtme rregullojnë rendin e dhënies së autorësisë:

- autorësia do t'i atribuohet të gjithë atyre studiuesve që kanë dhënë kontribute të konsiderueshme shkencore në punë dhe që ndajnë përgjegjësinë dhe llogaridhënien për rezultatet;
- caktimi i autorësisë përcaktohet në përputhje me:
 - a) cilësia dhe sasia e kontributit të një studiuesi;
 - b) shtrirja e përgjegjësisë dhe përgjegjësisë së një studiuesi për rezultatet; dhe
 - c) praktikatat më të mira të disiplinës;
- renditja e dhënies së autorësisë nuk do të ndikohet nga fakti nëse një studiues është paguar për kontributin e tij ose të saj ose nga statusi i tij ose i saj i punësimit.

Një person i cili siguron vetëm shërbime administrative dhe / ose menaxheriale në një përpjekje bashkëpunuese kërkimore nuk do të kualifikohet për bashkautorësi.

Hulumtuesi nuk do të hyjë në ndonjë marrëveshje me asnjë person për të kryer ndonjë hulumtim nën kujdesin e Kolegjit Biznesi, ose në ambientet e tij duke përdorur studentë, personel akademik, administrativ ose ndihmës, ose burime ose mjete të institucionit për të kuptuar që hulumtimi duhet të mbahet sekrete.

Politika për hulumtim shkencor e Kolegjit Biznesi është versioni i parë dhe do të rishikohet në periudhë tre vjeçare nga një grup pune i përbërë nga: Prodekani për arsim dhe shkencë, një përgjegjës i programit studimor, tre anëtarë të stafit akademik të emëruar nga tre anëtarë të emëruar nga KLMSH dhe dy studentë të emëruar nga Unioni i Studentëve.

Prishtinë , 30.10.2020

Kryetari i KLMSh
Prof dr Shyqer Kabashi-Dekan